

Die kerkraad

GPL van der Linde¹

Die mag wat aan die ampsdraers gegee is, kleef nie aan hulle persone nie maar wel aan die Woord wat hulle bedien. Daarom is daar gelykheid onder hulle en volg dit noodwendig dat hulle die gesag in die kerk alleen gesamentlik kan uit oefen.

In hoofstuk II is reeds vasgestel dat Christus sy Koningskap in die kerkregering verwerklik deur die presbiteres of ouderlinge. In elke plaaslike openbaring van die liggaam van Christus moet daar na die eis van die Heilige Skrif ouderlinge wees. Dit is dan ook opmerklik dat die Skrif in die reël van die ouderlinge in die meervoud spreek.² Christus het die regering van die kerk nie aan één alleen toevertrou nie maar aan 'n vergadering van opzieners, wat sy koninklike wil moet uitvoer. "Aan die mense kent Hy niets anders toe, dan een gemeenschappelijke dienst, en aan ieder afsonderlijk een bijzonder deel".³ Die ampsdraers in elke plaaslike kerk bly nie los van mekaar staan nie „maar sluiten zich tot een raad der kerk aaneen”.⁴

Uit Handeinge 21 : 18 blyk dat die ouderlinge te Jerusalem saam 'n kerklike kollege gevorm het, „waar een bijzondere kerkraadsvergadering wordt vermeld”.⁵ En Paulus spreek in 1 Tim. 4 : 14 van die *presbitérion* wat Timotheüs die hande opgelê het. Bouma teken by die vers aan: „Het presbitérion is oorspronkelijk het Joodsche Sanhedrin, Luc. 22 : 66; Hand. 22 : 5. Hier is de eenige plaats, waar deze Joodsche naam reeds is overgegaan op die presbyters der Christelijke gemeente, die een soort college vormden onder dien naam”.⁶

Hoewel daar, net soos vir die instelling van die ouderlingamp, nie 'n presiese opdrag vir die instelling van die kerkraad is nie, tree die feit dat die ouderlinge van die begin af met gemeenskaplike oorleg geregeer het, baie duidelik in die Heilige Skrif na vore. Reeds die apostels tree blykens Handeinge 1 : 14;⁷ 6 : 2⁸ as kollege op. Verder is in Handeinge 15 : 2 en 22 sprake van 'n vergadering van die apostels en die ouderlinge van Jerusalem, wat beslis oor die noodsaaklikheid van die Mosaïese

¹ *Die Grondbeginsels van die Presbiteriale Kerkregeringstelsel* (Potchefstroom: Pro Rege, 1965: 94-97). Dr van der Linde was professor in Kerkreg, TSP (1976-1985), oorlede: 2001.

² Vgl. Hand. 20 : 28—31; 21 : 18; 1 Pet. 5 : 12; vgl. ook H. Bouwman: a.w., II, p. 103.

³ Calvyn: Institusie, IV, VI, 10, p. 119; vgl. Ph. J. Hoedemaker: a.w., p. 153: „Indien Christus opzieners (in het meervoud) aan zijne Kerk heeft gegeven, volgt hieruit, noodzakelijkerwijze dat zij hunne macht gemeenschappelijk uitoefenen”.

⁴ H. Bavinck: a.w., IV (1911), p. 470.

⁵ Ph. J. Huijser: a.w., p. 11.

⁶ C. Bouma: Dc brieven van den apostel Paulus aan Timotheüs en Titus, p. 167.

⁷ Vgl. F. W. Grosheide: De Handelingen der Apostelen, I; Van Botten burg, 1942; p. 26; by 1 : 14: „hou toi pantes zecht, dat het in de eerste plaats om de apostelen gaat en wel om de apostelen als College”.

⁸ Vgl. *ibid.* by 6 : 2: „hoi dodeka is de staande naam voor het apostelcollege... Dat we de term bier in Hand. het eerst vinden, is wel om aan te geven, dat naast bet gesloten College der apostelen straks een ander komt te staan, dat ook dcll heeft aan de leiding der gemeente”.

wetsonderhouding al dan nie. Afgesien van die vraag of ons hier te doen het met 'n meerdere vergadering of 'n vergadering van die kerkraad en die gemeente van Jerusalem, waarby Paulus en Barnabas net teenwoordig was, is dit duidelik dat die regering nie net by een of by elke ampsdraer afsonderlik berus nie maar by almal saam as 'n kollege. Die feit dat hier 'n gedragsreël vir die kerk neergelê word deur die vergadering van die apostels met die ouderlinge van 'n plaaslike kerk, het vir die kerkregering normatiewe betekenis juis omdat Paulus kragtens sy apostoliese volmag wel in staat was om alleen in die saak uitspraak te gee. Dat Paulus hom en Barnabas deur die Antiocheense kerk vir die beslissing na die apostels en ouderlinge te Jerusalem laat stuur, toon dat ons hier te doen het met 'n normatiewe aanduiding dat die kerkregering deur die ampsdraers gesamentlik, as kerkraad, waargeneem moet word.⁹

Dieselfde geld vir Handeling 20, waar Paulus die ouderlinge na hom toe roep en aan hulle opdrag gee om die gemeente van God te versorg. Die hele opset van verse 28—32 laat geen ander gedagte toe as dat die regering aan almal saam toevertrou is nie.

Die konklusie dat daar in elke plaaslike kerk 'n kerkraad moet wees as instelling van Christus¹⁰ en dat die kerkregering in die eerste plek by die kerkraad berus,¹¹ is uit die Heilige Skrif so duidelik.

Dat die kerkregering by die kerkraad berus, vloei ook voort uit die dienende aard van die amp. „Alle ampt in de gemeente van Christus is een diakonia, ministerium, zonder wetgevende, rechtsprekende en uitvoerende macht in zichzelf, maar alleen kunnende bedienen, wat in het Woord van Christus vervat en opgesloten ligt”.¹² Wanneer die ampsdraers die kerk regeer, is daar dus gelykheid onder hulle — elkeen is dienaar van Christus terwyl hulle die reëls vir die gedrag van die kerk neerlê, dit uitvoer en handhaaf. Daar moet dus noodwendig ooreenstemming in die vervulling van hulle taak wees. Hulle is immers instrumente van dieselfde Here ten dienste van dieselfde kerk. Daarom kan dit nie anders as dat hulle saam die wil van die Koning vir die kerk naspeur en ooreenkom oor hoe dit uitgevoer en gehandhaaf moet word nie. Dit is dan ook presies wat gebeur met die verkiesing van Matthias as apostel in die plek van Judas,¹³ die verkiesing van die sewe¹⁴ en tydens die vergadering van die apostels en die ouderlinge te Jerusalem.¹⁵

⁹ Vgl. F. W. Grosheide: nw., II; Van Bottenburg, 1948; p. 20, by Hand. 15 : 2.

¹⁰ Vgl. H. Bouwman: a.w., II, p. 103.

¹¹ Vgl. *ibid.*, p. 101.

¹² H. Bavinck: a.w., IV, p. 445.

¹³ Vgl. Hand. 1: 15—26.

¹⁴ Vgl. Hand. 6 : 2—6.

¹⁵ Vgl. Hand. 15 : 7—29.

Veral is dit duidelik uit die toespraak van Petrus dat dit in hierdie vergadering gegaan het om die vasstelling van die wil van Christus ten opsigte van die onderhouding van die Mosaïese wet. Nadat die vergadering uit die Woord van God vasgestel het dat dit nie vir „die wat uit die heidene hulle tot God bekeer”,¹⁶ nodig is om hulle te laat besny nie, is verder besluit hoe om hierdie gedragsreëling in die kerk te laat uitvoer. Daar is naamlik saam met Paulus en Barnabas nog twee — Judas en Silas — gestuur, met ‘n brief aan „die broeders uit die heidene in Antiochië en Sirië en Cilicië”.¹⁷

Uit die aard van die saak moet een uit die vergadering die leiding hê, sodat alles ordelik kan verloop. In die apostel kollege het Petrus die leiding gehad.¹⁸ Huijser beweer dat die Jerusalemse kerkraad onder leiding van Jakobus gestaan het: „De ouderlingen te Jeruzalem vormen tezamen een kerkelijk college. Dit blijkt uit Hand. 21 : 18, waar een bijzondere kerkeradsvergadering wordt vermeld... Het consistorie vergadert ten huize van Jacobus, bij wie ook de leiding der vergadering berust.”¹⁹

In die lig hiervan val die leidende rolle op wat Petrus en Jakobus in die vergadering te Jerusalem vervul. „Toe daar ‘n groot woordewisseling plaasvind, het Petrus opgestaan. . .”²⁰, terwyl Jakobus, na die verdere verduideliking van Paulus en Barnabas, die woord neem.²¹ Hulle gee leiding aan die vergadering in watter rigting beslis moet word.

Dat een uit die kerkraad die leiding het, beteken nie dat hy bokant die ander staan asof hulle sy ondergeskiktes is nie. Petrus spreek in sy eerste brief van homself as ‘n mede-ouderling van die ouderlinge wat hy vermaan,²² en in Handelinge word sy optrede of die van Jakobus nêrens as die van heersers oor die medebroeders geteken nie.²³ Die verhouding tussen hom wat die leiding in die kerkraad het, en die ander lede kan aangedui word as die van die eerste onder die gelykes.²⁴

¹⁶ Hand. 15 : 19; vgl. daarby vers 24.

¹⁷ Vgl. Hand. 15 : 22, 23. Aangehaalde gedeelte vers 23b.

¹⁸ Ph. J. Huijser: a.w., p. 11; vgl. ook p. 14, waar hy uit 3 Johannes 9 e.v. ‘n voorbeeld van ‘n ontaarde leiding of voorsitterskap van die kerkraad by Diotrefes sien. Vgl. F. W. Grosheide: a.w., II, p. 263, by Hand. 21 : 18; vgl. ook Openb. 2 : 1.

¹⁹ Vgl. Hand. 1 : 15; 2 : 14.

²⁰ Hand. 15 : 7.

²¹ Hand. 15 : 13.

²² 1 Pet. 5 : 1.

²³ Op die hele kwessie van die primaat van Petrus gaan ons hier nie in nie en verwys net na Bavinck: a.w., IV (1911), pp. 394 e.v.; Calvyn: Institusie, IV, VI, 3, 7, pp. 111—117; A. J. Bronkhorst: a.w., pp. 32—46; F. W. Grosheide: Het heilige Evangelie volgens Mattheus, Kampen, Kok, 1954, by Matth. 16: 16, p. 254.

²⁴ Vgl. J. D. du Toit: a.w., p. 397; A. J. Bronkhorst: a.w., pp. 70—73.

In die vorige hoofstuk is aangetoon dat die kerkregering by die twee soorte ouderlinge, die predikante en ouderlinge, berus. Die kerkraad bestaan dus uit ouderlinge en predikante. Nou is dit opmerklik dat die vaders ná die Reformasie al dadelik in die kerkordes bepaal het dat die leiding in die kerkraad aan die predikante toekom. So word in die Kerkorde van die Gereformeerde Kerk in Suid-Afrika op die voetspoor van Dordrecht, 1618—1619, in artikel 37 bepaal: “In alle Kerke moet ‘n Kerkraad wees wat bestaan uit Dienaars van die Woord en die Ouderlinge wat, . . . in die reël elke week eenmaal moet saamkom, waaroor die Dienaar van die Woord (of Dienaars as daar meer is om die beurt) moet presideer en die werksaamhede bestuur”.

Hierdie bepaling vloei vanselfsprekend voort uit die aard van die predikantsamp. Waar die verkondiging van die Woord, waaraan ‘n besondere studie verbonde is, aan die amp opgedra is, is die leiding vanself daar aan verbonde. In die naspeuring van die wil van die Koning van die kerk is die lede van die kerkraad vanself aangewys op die leiding van die predikant in die vertolking van die Woord van God. Daarom vereis én die aard van die amp van die predikant én die goeie orde dat hy voorsitter van die kerkraad sal wees.